

Tuusniemi

Hyvinvointikertomus 2023

Hyvinvointikertomuksen sisältö

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

- 1.1 Talous ja elinvoima
- 1.2 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet
- 1.3 Nuoret ja nuoret aikuiset
- 1.4 Työikäiset
- 1.5 Ikäihmiset
- 1.6 Kaikki ikäryhmät

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi valtuustokaudella

3 Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden arviointia ja johtopäätöksiä

- 3.1. Kaikkia ikäryhmiä yhteisesti koskevat asiat
- 3.2 Johtopäätökset

4 Hyvinvointikertomuksen ja hyvinvointisuunnitelman laatijat

5 Hyvinvointikertomuksen hyväksyminen

1. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Indikaattoreihin on valittu mittareita, jotka kertovat kunnan hyvinvoinnin tilasta ja kehitymisestä. Verrokkikunnat on valittu ympäristökunnista.

Tietojen tarkastelu-aika on 2021-2023, mutta kaikissa mittareissa ei ole vielä saatavilla ajankohtaisia tietoja hyvinvointikertomusta laadittaessa..

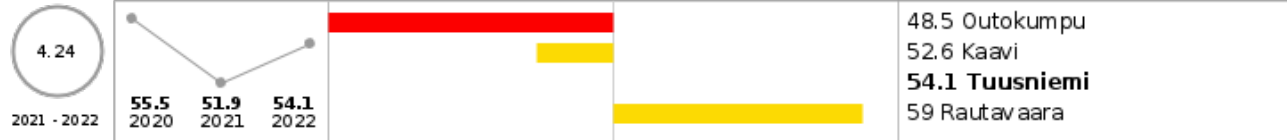
1.1 TALOUS JA ELINVOIMA

Tulot

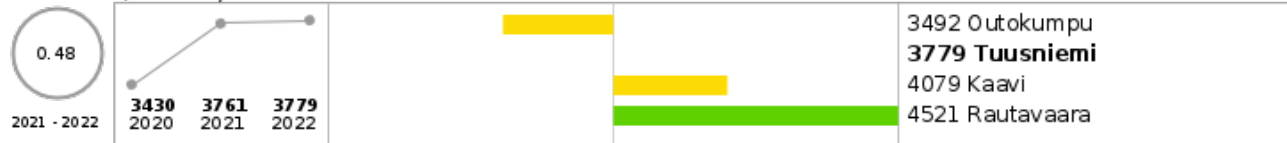
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

Valtionosuudet, % nettokustannuksista

Verotulot, euroa / asukas

Vuosikate, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

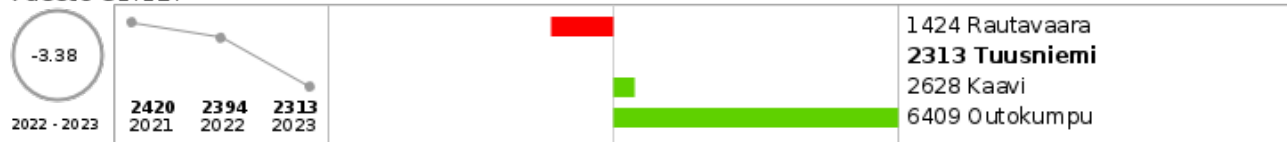
Vuosikate, % poistoista

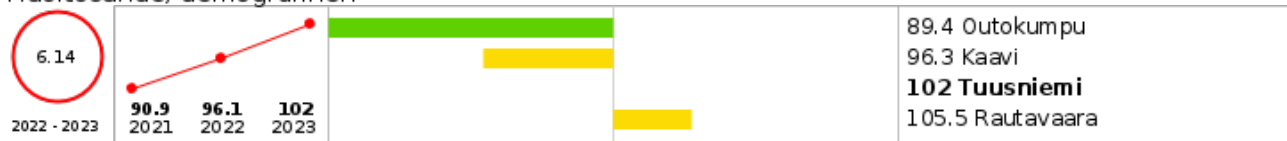
Elinvoima

Väestö

Väestö 31.12.

Huoltosuhte, demografinen

Väestöennuste 2030

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

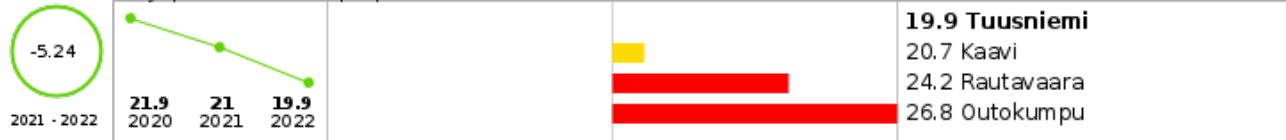
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

Yksinhuoltajaperheet, % lapsiperheistä

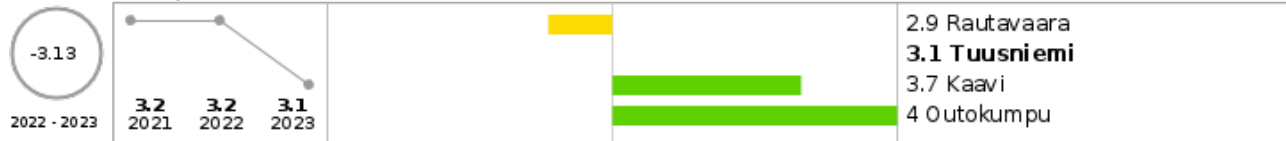
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

Koulutustasomittain

0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

7 - 15-vuotiaat, % väestöstä

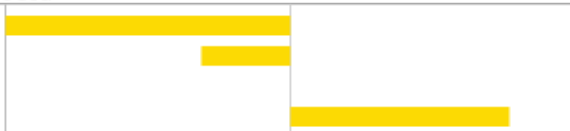
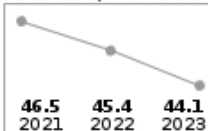
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä

25 - 64-vuotiaat, % väestöstä

-2.86

2022 - 2023

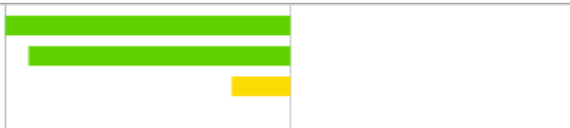
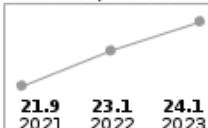

42.8 Rautavaara
43.7 Outokumpu
44.1 Tuusniemi
45.1 Kaavi

65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

4.33

2022 - 2023

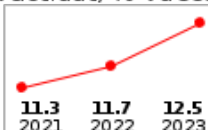

19.2 Outokumpu
19.6 Kaavi
23.1 Rautavaara
24.1 Tuusniemi

75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

6.84

2022 - 2023

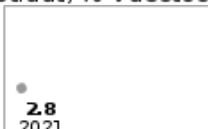
11.8 Outokumpu
12.5 Tuusniemi
13.1 Rautavaara
14.5 Kaavi

Syntyneet, ennuste 2030

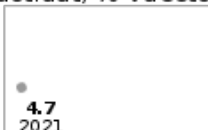
6 Rautavaara
8 Tuusniemi
10 Kaavi
33 Outokumpu

0 - 6-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030

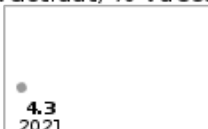
2.8 Tuusniemi
3.6 Rautavaara
3.8 Kaavi
4.3 Outokumpu

7 - 15-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030

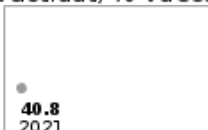
4.7 Tuusniemi
5.7 Rautavaara
6.9 Outokumpu
7 Kaavi

16 - 24-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030

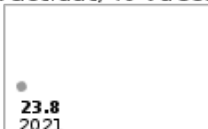
4.3 Tuusniemi
5.3 Rautavaara
5.7 Kaavi
9.2 Outokumpu

25 - 64-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030

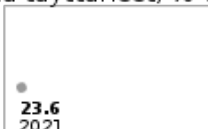
37.8 Rautavaara
40.8 Tuusniemi
40.9 Kaavi
41.3 Outokumpu

65 - 74-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030

16.2 Outokumpu
19.5 Kaavi
23.8 Tuusniemi
23.8 Rautavaara

75 vuotta täyttäneet, % väestöstä, väestöennuste 2030

22 Outokumpu
23.1 Kaavi
23.6 Tuusniemi
23.9 Rautavaara

85 vuotta täyttäneet, % väestöstä, väestöennuste 2030

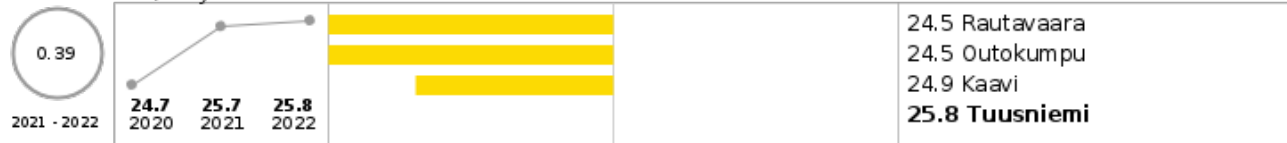

Elinvoima

Työlliset, % väestöstä

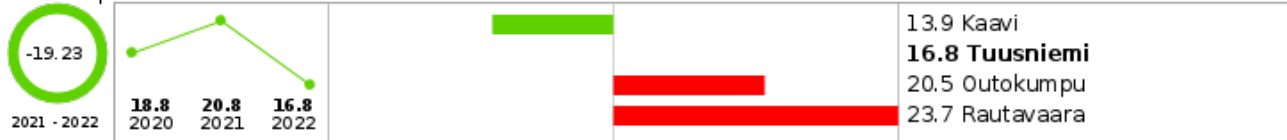
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Lasten pienituloisuusaste

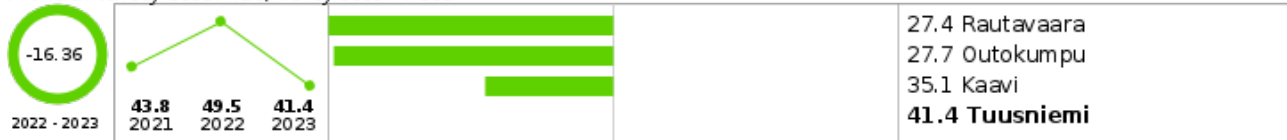
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Työttömät, % työvoimasta

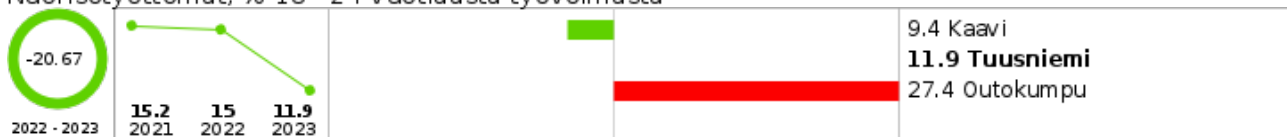
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

TALOUS

Kunnan tilinpäätös oli noin 1,1 miljoonaa euroa alijäämäinen. Vuosikate oli edellisvuodesta poiketen negatiivinen, ollen noin -270.000 euroa. Vuosikate ei kattanut poistoja eikä lainanlyhennyksiä lainkaan. Lainakanta kääntyi uuden talousarviolainan noston myötä kasvuun nettona 500.000 euroa. Lainakanta asukasta kohden kasvoi em. syystä. Kunnan suhteellinen velkaantuneisuus oli vieläkin hieman valtakunnan keskiarvoa alempi.

ELINVOIMA

Työttömyysaste laski hieman vuonna 2023. Työttömyyttä kuvaavat indiaattorit nousivat hieman vuoteen 2022 nähden.

Kunnan väestökehitykseen kytkeytyvät elinvoimamittarit osoittavat pääsääntöisesti edellisvuoteen nähden lievää kehittymistä parempaan suuntaan.

Kunnan asukasluku jatkoi jo pitkään ollutta laskusuuntaa. Väestön ikärakenne on useita vuosia ollut ikääntyvä ja tämä kehitys jatkui myös vuonna 2023. Kaikkein iäkkäimmissä ikäluokissa kuitenkin kasvu on osoittanut viime vuosina selviä tasaantumisen merkkejä.

Työllisten määrä kunnassa laski, joten tällä seikalla oli negatiivinen vaikutus huoltosuhteen kehittymiseen edellisvuosiin verrattuna. Kunnan elinvoiman heikkenemisen katkaiseminen ja kääntäminen kasvavalle uralle on koko kunnan tulevaisuuden kannalta keskeinen asia. Tähän asiaan tulee kiinnittää kunnan toiminnan suunnittelussa ja myös toiminnassa erityistä huomiota.

Tuusniemen työttömyysprosentti on hiljalleen pienentynyt. Hyvinvointialueen työikäisten sosiaalipalveluiden sekä TE-toimiston vahvan palvelun yhteistyön tekeminen on ollut tärkeässä roolissa pitkäaikaistyöttömien tilanteiden edistämässä. Lisäksi Tuusniemi on mukana Työtä ja hyvinvointia nyt ja tulevaisuudessa Koillis-Savossa-hankkeessa, jossa on päästy edistämään työttömien tilanteisiin liittyviä asioita.

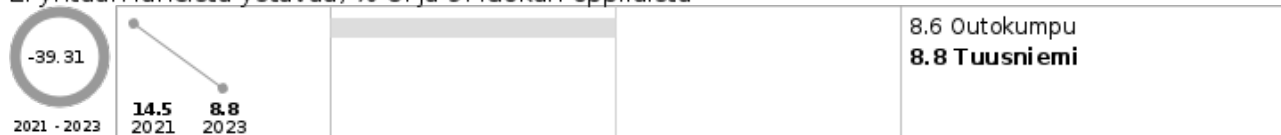
Pidempi aikaista ja vahvempaa tukea sekä ohjausta tarvitsevat asiakkaat ovat hyötäneet hankkeesta. Hankkeen myötä on lisäksi saatu työttömien terveystarkastukset toimimaan taas paikallisesti Tuusniemen terveyskeskuksessa. Hanke on toteuttanut myös itsenäisesti ostopalveluna työterveyshoitajan sekä -lääkärin käyntejä Järviseudun työterveydessä, joista on ollut etenkin pitkäaikaistyöttömien tilanteiden edistämässä merkittävä rooli.

1.1 LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

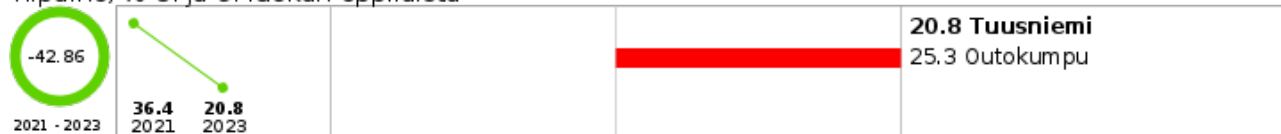
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

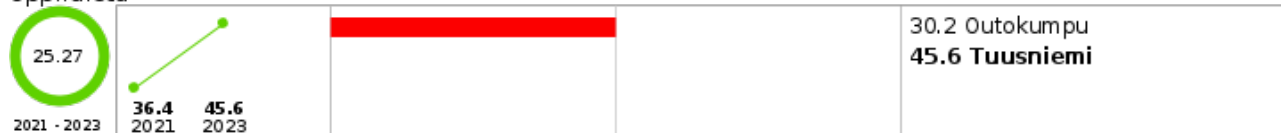
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

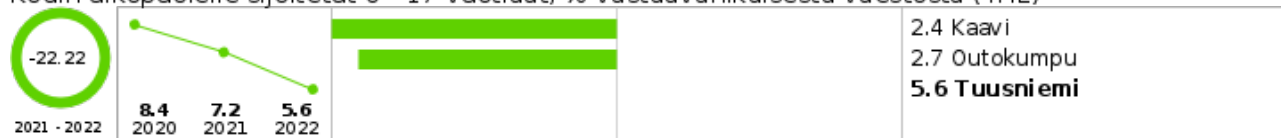
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 0 - 15-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

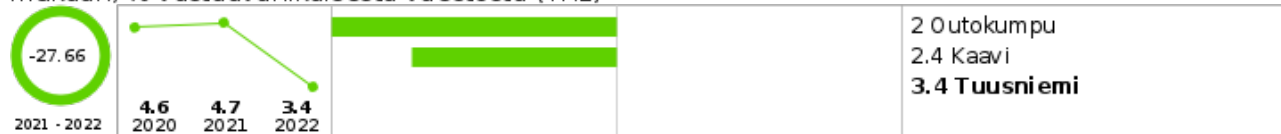

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

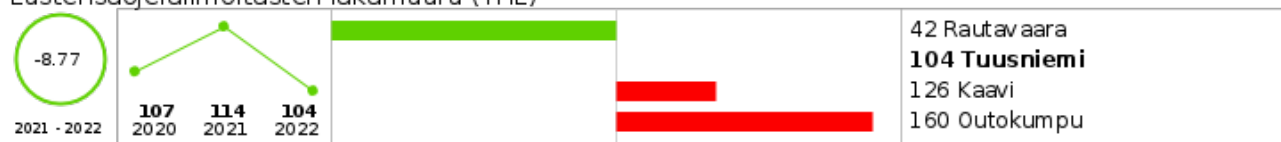
Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista

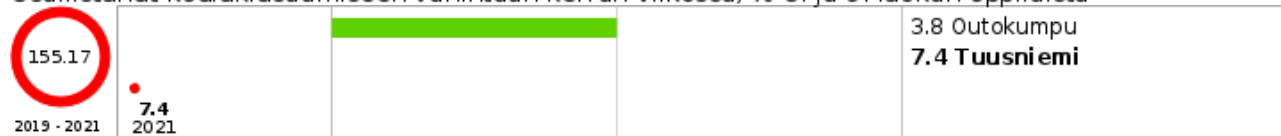
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Osallistunut koulukiusaamiseen vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kunnan palvelut

Päivähoito

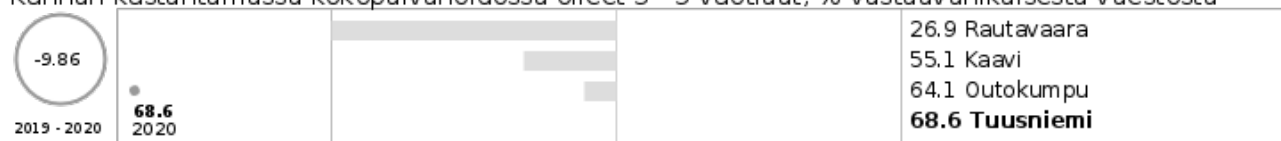
Lasten päivähoitossa olleet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä

Kunnan kustantamassa kokopäivähoitossa olleet 1 - 2-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Kunnan kustantamassa kokopäivähoitossa olleet 3 - 5-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Leikkitoiminnan piirissä keskimäärin toimintapäivänä olleet lapset, kunnan kustantamat palvelut

Koulu

Terveystiedon ja -kasvatuksen (TEA) perusopetuksessa, pistemäärä

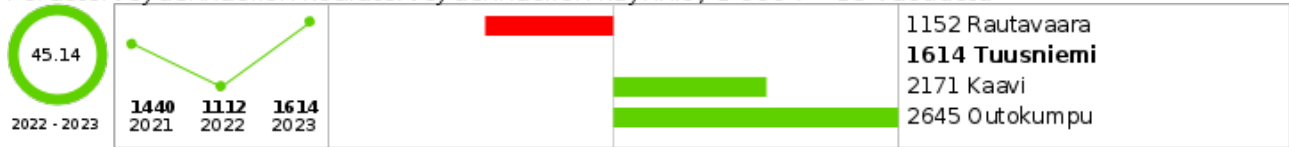

Sosiaali- ja terveydenhuolto

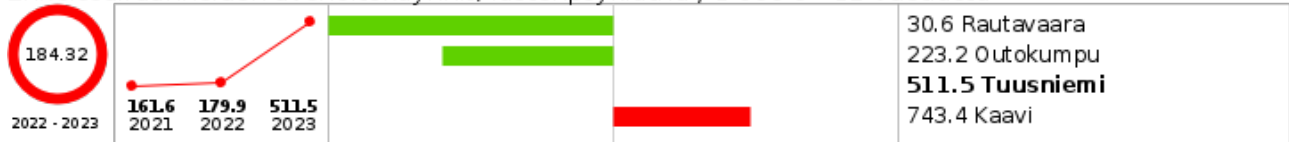
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

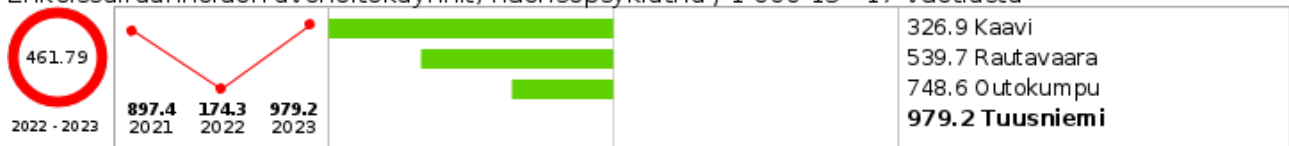
Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

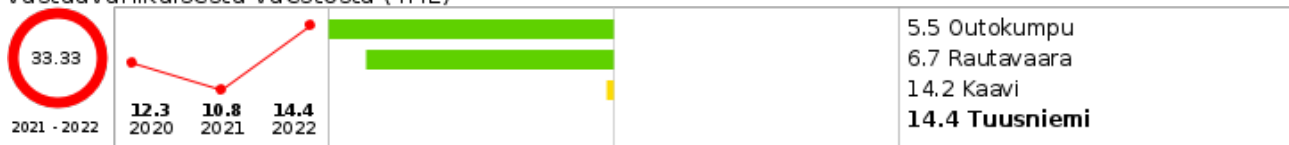
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta

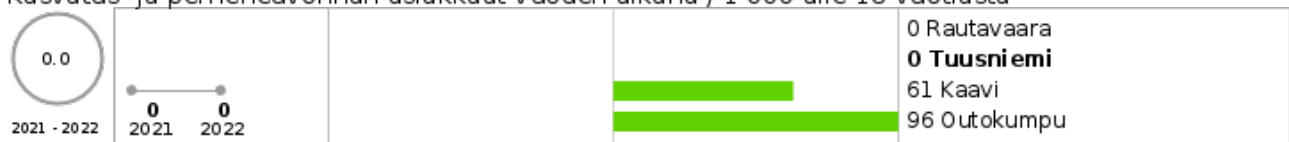

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0 - 17-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavankäisestä väestöstä (THL)

Muut palvelut

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

- Yhteenveto

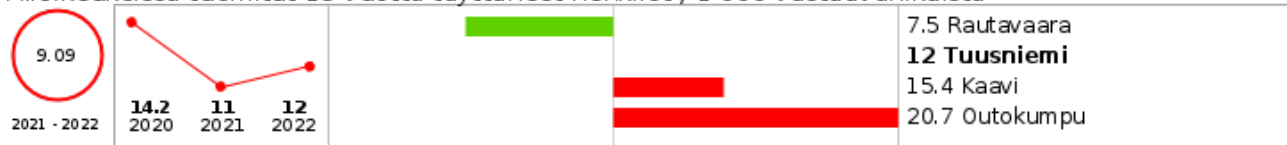
Neuvola ja kouluterveydenhuollon käyntien määrä on kasvanut. Toiminta kuuluu hyvinvointialueelle. Kouluterveyskysely toteutettiin vuonna 2023.

1.2 NUORET JA NUORET AIKUISET

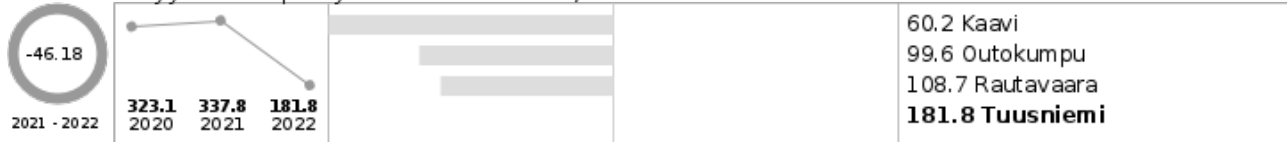
Hyvinvointi

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

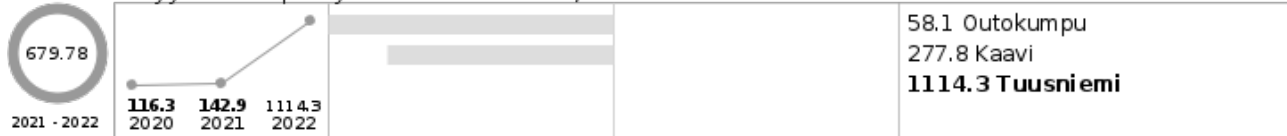
Alioikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet henkilöt / 1 000 vastaavanikäistä

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

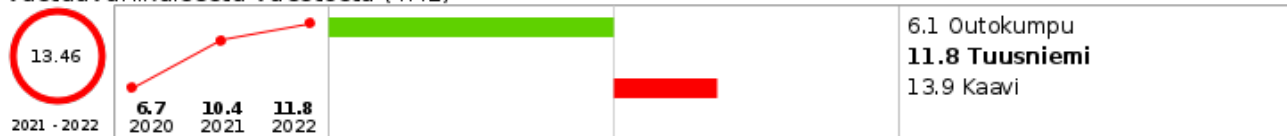
Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 18 - 20-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

NUORET JA NUORET AIKUISET – Yhteenveto

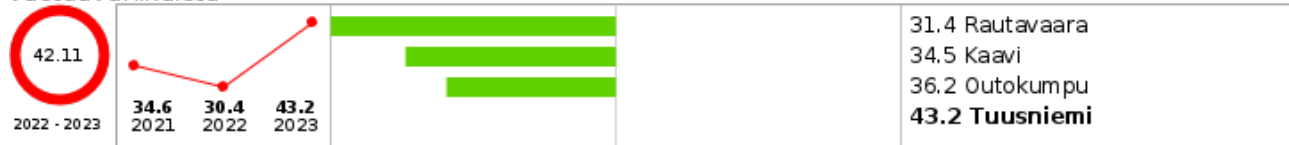
Pääosin nuoret ovat hyvinvoivia ja osaavat ylläpitää kaverisuhteitaan. Hankaliakin mielenterveysongelmia esiintyy ylä-asteen ja lukion nuorilla.

1.3 TYÖIKÄISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä

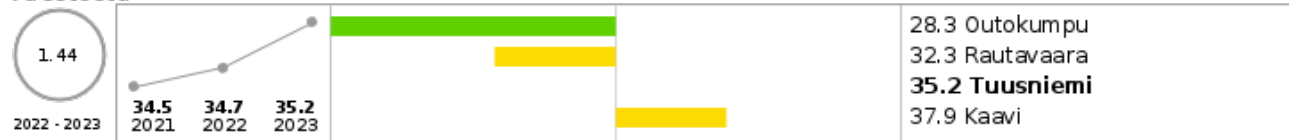
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

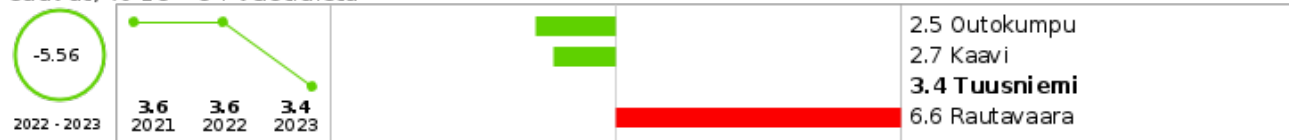
Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

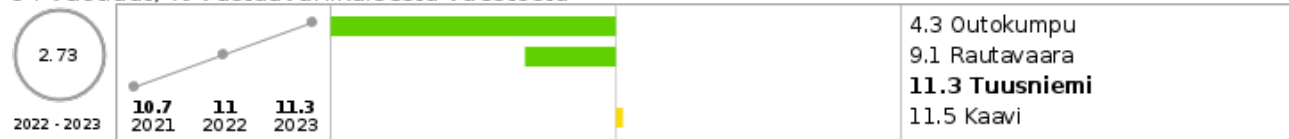
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

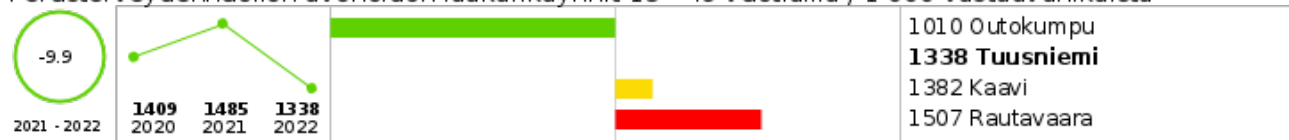
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

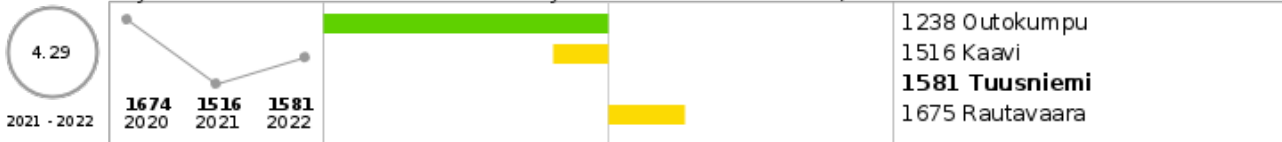
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Työikäisten osalta tavoitteena on ollut pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen ja työllistymisen esteiden poistaminen. Kunnassa on korkea pitkäaikaistyöttömien määrä ja kunnan maksaman työmarkkinatuen osuus on noussut.

Hyvinvointialue osti ViaDialta sosiaalista kuntoutusta ja kuntouttavaa työtoimintaa helmikuuhun 2024 saakka. Via Dialle asiakkaat ohjautuivat Hyvinvointialueen sosiaalitoimen maksusitoumuksilla. Sosiaalisen kuntoutuksen tarve on lisääntynyt.

Hyvinvointikertomuksessa on mittareissa keskitytty mielenterveys- ja päihdetyön mittareihin, joissa Tuusniemellä ollaan valtakunnan tasolla mitattuna huomattavan korkealla samoin kuin muussakin sairastavuudessa.

Tuusniemellä on toiminut Mieliteko hanke, jonka toiminta on ollut kaikille avointa matalan kynnyksen toimintaa.

Tuusniemen kunnan osalta harrastusmahdollisuuksia kaikille työikäisille on tarjolla virkistys- ja liikuntapaikoilla, erinomaista palvelua tarjoavassa kirjastossa, sekä edullisilla hinnoilla tarjoava monipuolista harrastustoimintaa tarjoava kansalaisopisto. Tuusniemellä on myös monenlaista yhdistystoimintaa, jonne on mahdollisuus osallistua matalalla kynnyksellä.

Haasteena on saada pitkäaikaistyöttömät, työkyvyttömyyseläkeläiset sekä syrjäytymisuhan alla olevat ihmiset osallistumaan tarjottaviin palveluihin.

Hyvinvointialueen tuottamista palveluista Tuusniemellä

Terveys- ja sosiaalipalvelut siirtyivät 1.1. 2023 Pohjois-Savon hyvinvointialueelle.

Hyvinvointialueen tuottamista palveluista terveyspalvelut Tuusniemellä on pystytty resurssien osalta tuottamaan hyvin päivävastaanottona. Perusterveydenhuollossa on matalan kynnyksen hoitajan vastaanottoa (esim diabetes, astma, sydän, uniapnea). Vastaanotoille on päässyt Tuusniemellä hyvin sekä kiireellisissä, että kiireettömissä asioissa. Haasteena näissä on asiakkaiden kokemus omasta asian kiireellisyydestä.

Mielenterveys- ja päihdepalveluja tuotettiin mielenterveyshoitajien toimesta Perusterveydenhuollossa. Heidän tukenaan on erikoissairaanhoidon jalkautuvat työntekijät (psykologi, perhetyöntekijä, psykiatri).

Päihdepalveluja ostetaan myös Päihdepalvelusäätiön kautta, jossa on tuotettu ennalta ehkäisevää, avo- ja osastokuntoutusta sekä katkaisuhuito

1.4 IKÄIHMISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

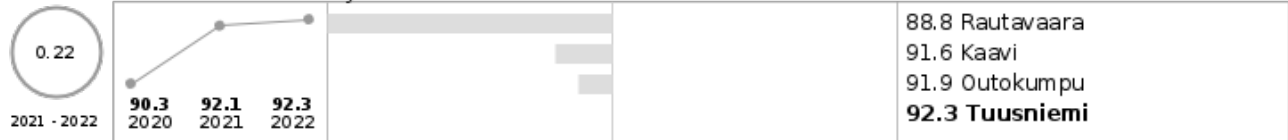

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

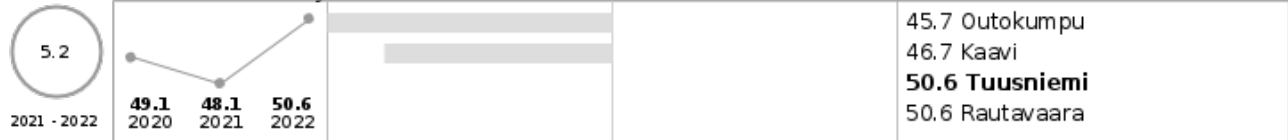

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

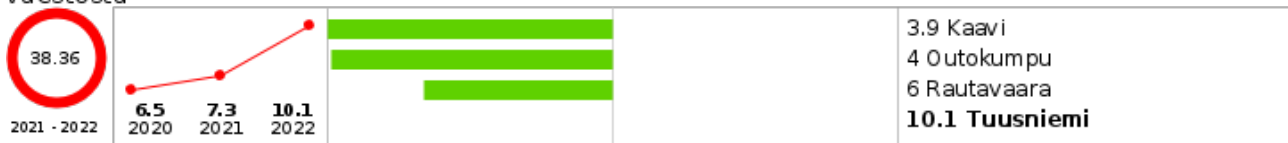
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

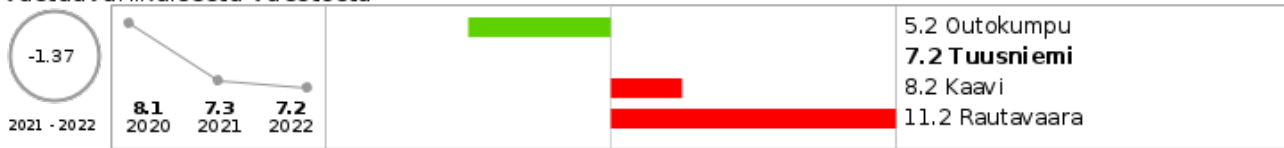
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

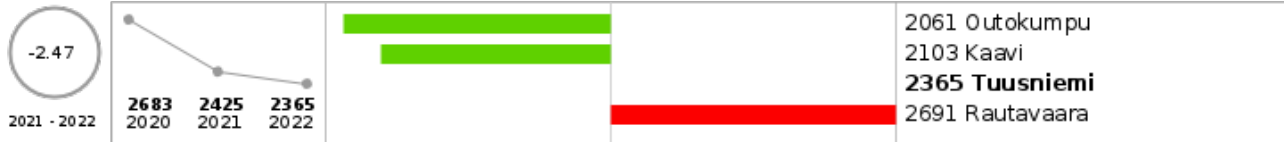
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä

IKÄIHMISET - Yhteenvedo

Vanhustenkotiyhdistys tuottaa asumismahdollisuuksia. Kunnassa on ikäihmisille tarjolla ohjattua toimintaa jota tuottaa kunta, seurakunta ja yhdistykset. Kansalaisopisto ja kirjasto tavoittavat laajasti kuntalaisia. Ikäihmisille suunnatut palvelut tavoittavat satoja asukkaita viikottain.

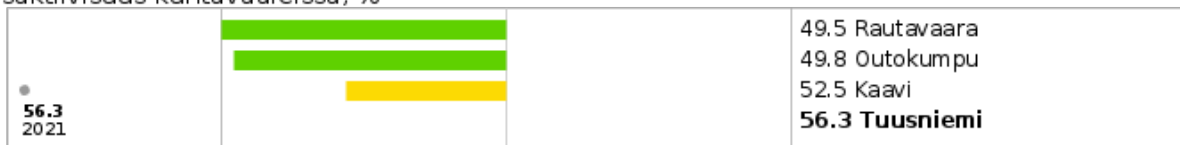
Ikäihmisten ongelmana ovat yksinäisyys, osallistuminen ja liikkumattomuus. Tuusniemellä ikäihmisten osuus väestöstä on suuri ja palveluja ohjataan aktiivisesti erityisesti tälle kohderyhmälle.

1.6 KAIKKI IKÄRYHMÄT

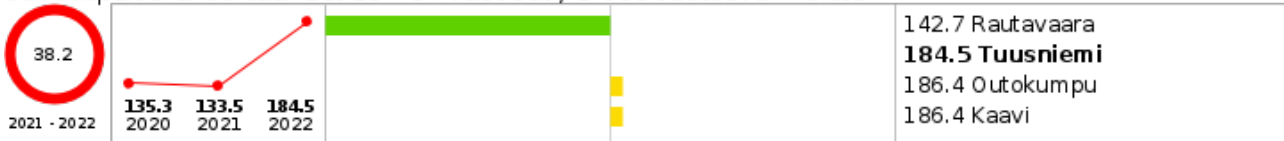
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Aänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

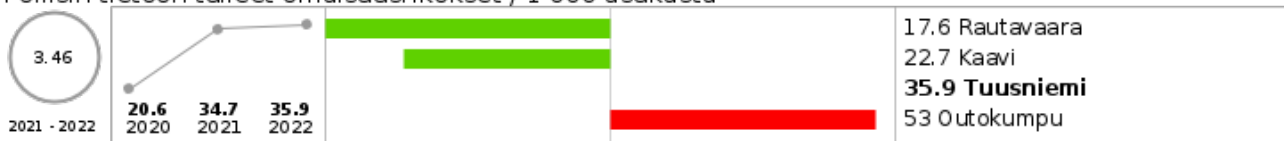

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

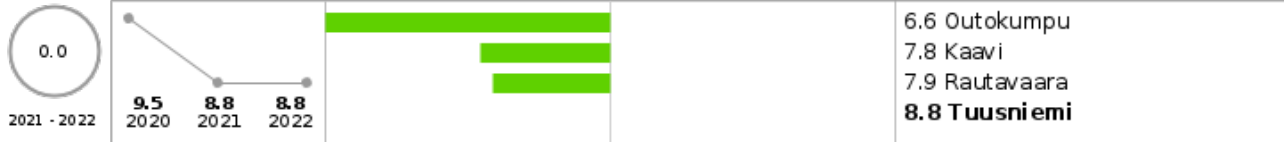
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

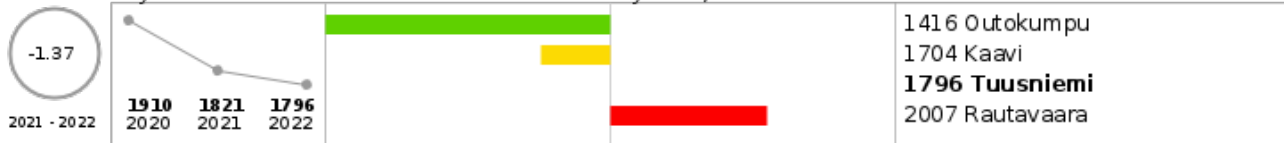
Poliisin tietoon tulleet eräät liikennerikokset / 1 000 asukasta

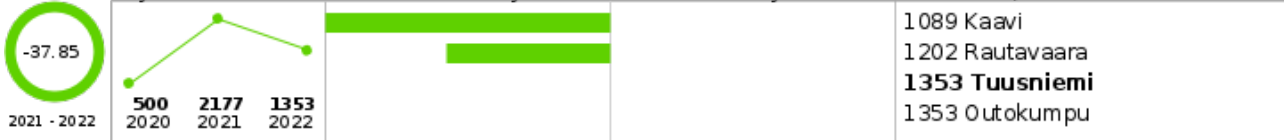
Ahtaasti asuvat asuntokunnat, % kaikista asuntokunnista

Kunnan palvelut
Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

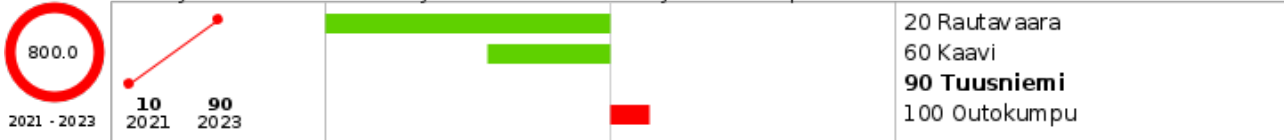
Perusterveydenhuollon muut avohoitokäynnit (muu ammattiryhmä kuin lääkäri) / 1 000 asukasta

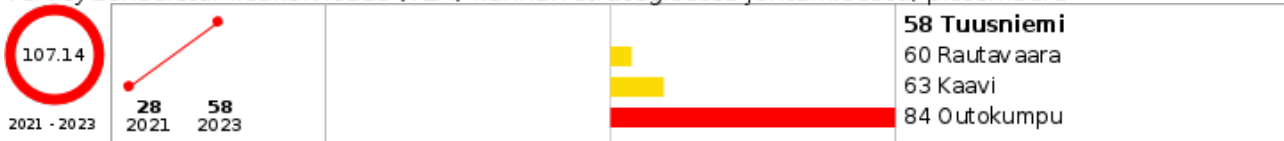
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärin potilaat yhteensä, % väestöstä

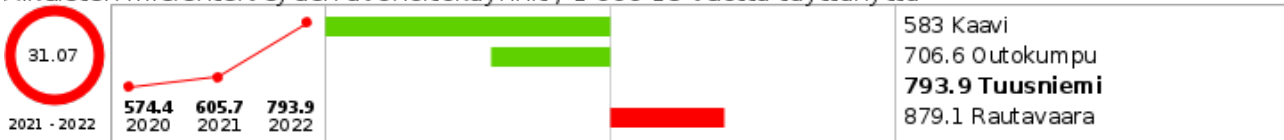
Väestön terveydentilan seuranta ja arviointi kunnan johdossa, pistemäärä

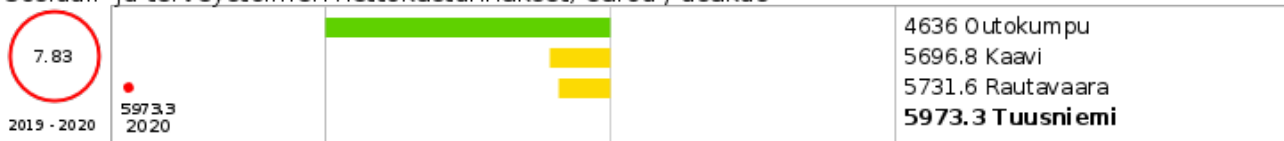
Terveydenedistämisyksikön (TEA) kunnan strategisessa johtamisessa, pistemäärä

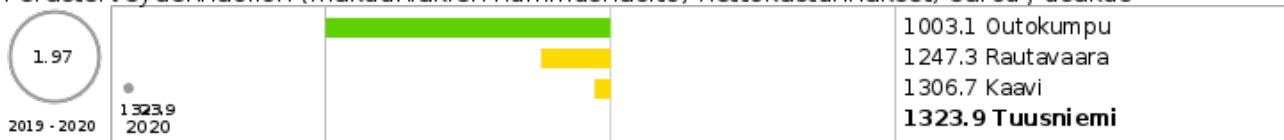
Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä

Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset, euroa / asukas

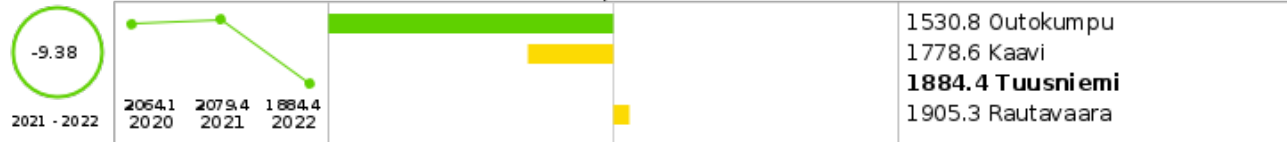

Perusterveydenhuollon (mukaanlukien hammashuolto) nettokustannukset, euroa / asukas

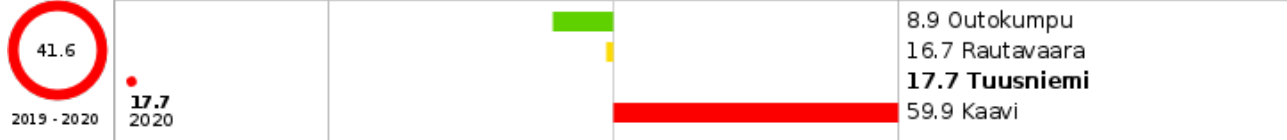

Erikoissairaanhoidon nettokustannukset, euroa / asukas

Päihdehuollon nettokustannukset, euroa / asukas

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteuttamista vaikeutti myös viime vuonna koronapandemia ja sen aiheuttamat rajoitukset. Ryhmätoiminta ja ennaltaehkäisevä työ oli edelleen vähäisempää kuin ennen korona-aikaa. Terveyskeskuslääkärien huono saatavuus aiheutti ongelmia palvelujen tuottamisessa. Hoiva- ja hoitotyössä valtakunnallisestikin näkyvä koulutetun henkilökunnan huono saatavuus vaikutti vahvasti myös Tuusniemellä.

2. Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi valtuustokaudelta

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt vuosittain hyvinvointikertomukset, joihin on kirjattu kunnan hyvinvointityön painopisteet ja vuosittaisten tavoitteiden toteutuminen.

Syntyvyyden pieneneminen on jatkunut. Uusien asukkaiden saaminen ja kunnan pitäminen houkuttelevana asuinkuntana on haaste. Uusien asukkaiden saaminen kuntaan on ollut strategiassa tavoitteena, mutta se ei ole toteutunut asukasmäärän nettokasvun näkökulmasta.

Jonkin verran on uutta innostusta maallemuuttoa kohtaan, jota lisääntyvät etätyömahdollisuudet edesauttavat. Yksittäisenä haasteena on lukiokoulutuksen säilymisen turvaaminen, koska sillä on suuri merkitys kunnan imagolle, nuorten kouluttautumiseen ja samalla hyvinvointiin.

Kunnan taloustilanne on heikentynyt viime vuosina. Kunnan peruspalvelut toimivat edelleen varsin hyvin. Koko kuntasektorilla haasteena on ammattitaitoisen henkilöstön saaminen tuottamaan palveluita. Tuusniemen henkilöstörekrytoinnit ovat kiinnostaneet hakijoita ja on siten saatu toteutettua kiitettävästi.

Tekninen toimi on ylläpitänyt ja peruskorjannut olemassa olevaa infrastruktuuria määrärahojen puitteissa ja valtuuston hyväksymien talousarvioiden mukaisesti. Kaavoitustyötä on tehty ja luotu sillä hyvät asumisen -, vapaa-ajan - ja yritystoiminnan mahdollisuudet. Kaavoitustyössä on huomioitu kulttuuri-, ympäristö- ja luontoarvot hyvin. Peruskorjausinvestointeja on tehty mm. koulukeskuksen kotitalousluokkaan ja isoon saliin. Kiinteistöihin on tehty vuosittain korjauksia määrärahojen puitteissa. Katujen ylläpito on hoidettu lähtökohtaisesti ostopalveluna.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen siirryttyä vuoden 2023 alusta Pohjois-Savon hyvinvointialueen vastuulle, kunnalle jäi entisestään korostunut kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen rooli. Tämä yhteistyö hyvinvointialueen kanssa haki vielä vuonna 2023 uomiaan. Kunnassa hyvinvoinnin edistämiseen on panostettu mm. määräaikaisten hyvinvoinnin edistäjän palkkaamisella.

Hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021-2024

Sote-palvelut siirtyvät Pohjois-Savon hyvinvointialueille 1.1.2023. Vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnalla. Hyvinvointityötä koordinoivan hyvinvointiryhmän kokoonpanossa tulee huomioida Sote-vaikutukset, ja huolehtia peruskuntaan tarvittavat resurssit työn suorittamiseen.

Vuonna 2025 laaditaan hyvinvointisuunnitelma uudelle valtuustokaudelle. Siinä päivitetään hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet vastaamaan kunnan muuttunutta roolia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Tuusniemen kunnalla on tarjolla asunto-, teollisuus- ja vapaa-ajan tontteja. Kaavoitustyön painopisteet ovat asuminen ja elinkeinot. Olemme aktiivisesti mukana maakuntakaavoituksen ohjauksessa. Suurimpina investointeina vuonna 2023 olivat vesihuoltoverkoston infrastuktuuri (vedenkäsittelylaitos) ja koulun perusrannustoimet

3. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden arviointia ja johtopäätöksiä

LAPSET JA LAPSIPERHEET

TAVOITE	TOIMENPIDE	TEHDYT TOIMENPITEET 2023	ARVIOINTIMITTARI
Osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tehdään koululle oma hyvinvoinninedistämisen suunnitelma 2. Nuorisovaltuuston ja oppilaskuntien aktiivinen toiminta 3. Etsivän nuorisotyön tehostaminen 4. Varhainen puuttuminen, puheeksiotto, tukitoimiin ohjaaminen, moniammattillinen yhteistyö 5. Erilaiset kyselyt vanhemmille ja lapsille koskien toiminnan sisältöä 6. Koko perheen yhteiset tapahtumat 7. Kesätöiden tarjoaminen 8. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kouluterveyskysely toteutettiin vuonna 2023. (Tehdään joka toinen vuosi) 2. Nuorisovaltuuston aloitteiden määrä kasvanut edellisvuodesta 3. Etsivän nuorisotyön työpanos pysynyt ennallaan 4. Lapsen kasvun ja kehityksen edistyminen on käyty läpi varhaiskasvatuksessa 5. Kysely vanhemmuuden tukeen liittyen lapsille ja nuorille 6. Tapahtumia järjestettiin edeltävää vuotta enemmän, koronaa ei rajoittanut enää toimintaa 7. Kaikki kesätyönhakijat on työllistetty, hakijamäärät pienentyivät. 8. Ei ole laadittu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hyvinvointikyselyn tekeminen säännöllisesti (+), kouluterveyskysely toteutuu jokatoinen vuosi (+), tulosten parantuminen aiemmista (-) 2. Toteutuma, aloitteiden määrä (+) 3. Asiakaskontaktit, koulutuksen ulkopuolelle jääneet nuorten määrän väheneminen, (=) 4. Lapsen kasvun ja kehityksen edistyminen käydään läpi vuosittain varhaiskasvatuksessa. (+) 5. Saatua asiakaspalautte (=) 6. Tapahtumien määrä ja osallistujat väh. ennallaan, positiivinen palautteet (+) 7. Työtä hakevat nuoret työllistetään (++) 8. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan (-)

Turvallisuuden edistäminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tehdään omat turvallisuussuunnitelmat varhaiskasvatukseen, koululle, vapaa-aikapalveluihin 2. Toimiva yhteistyö pelastusviranomaisten kanssa 3. Liikenneturvallisuussuunnitelmissa huomioidaan lapset ja nuoret 4. Varmistetaan, että fyysiset sisä- ja ulkoleikkikilat ovat turvalliset 5. Kiusaamiseen puututaan välittömästi 6. Läheltä-piti -lomake käytössä varhaiskasvatuksessa. Tilanteiden läpikäyminen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koululla on turvallisuussuunnitelma, joka päivitettiin vuonna 2023. 2. Yhteistyö toiminut kohtuullisesti. 3. Liikenneturvallisuussuunnitelmissa huomioidaan lapset ja nuoret sekä heihin kohdennetaan ehkäiseviä toimenpiteitä. Koululaisille jaettiin heijastimia ja muuta liikenneturvallisuuteen liittyvää materiaalia. 4. Koulukeskuksen lähiliikuntapaikkaa täydennettiin. Siellä tehtiin vuonna 2022 Tukesin tarkastus ja sen perusteella korjauksia tehty turvallisuuteen myös vuonna 2023. 5. Kiusaamiskysely tehty, kiusaamistapauksia selvitetty intensiivisesti 6. Ei ole käytössä 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Turvallisuussuunnitelma päivitetään vuosittain. (+) Tavoitteena nolla vahinkoa. 2. Toteutunut yhteistyö (=) 3. Liikenneturvallisuussuunnitelman toteutuneet toimenpiteet (=) 4. Onnettomuuksia nolla (+) 5. Kyselyiden tulokset, ilmapiiri (=) 6. Tavoitteena, että läheltä piti tilanteita olisi mahdollisimman vähän. (-)
----------------------------	---	---	---

Toimintakäytännön edistäminen	<p>1. Monipuolinen kerhotoiminta</p> <p>2. Liikkuva koulu-toiminta</p> <p>3. Varhaiskasvatuksessa liikunta toiminnan painopisteenä (noudatetaan lasten liikunnan suosituksia)</p> <p>4. Ohjataan lapsia päivittäin terveellisiin elämäntapoihin (ravinto, lepo ja liikunta)</p> <p>5. Hyödynnetään toiminnassa aktiivisesti kunnassa olemassa olevia liikuntapaikkoja</p> <p>6. Kouluterveydenhuollon ennaltaehkäisyn tehostaminen</p> <p>7. Kouluterveyskyselyyn osallistutaan</p>	<p>1. Koulu, 4H, seurakunta ja muut paikalliset ja lähiseutujen toimijat tarjoajina, hankerahoitusta saatu, Saatiin rahoitusta liikkumiseen koulupäivien yhteydessä (harrastamisen Suomen malli)</p> <p>2. Liikkuva koulu-hankkeet ovat päättyneet. Rahoitusta jatko hankkeille haetaan. Move-mittauksiin on osallistuttu. Move-mittauksen tulokset paranivat.</p> <p>3. Ei uusia toimenpiteitä</p> <p>4. Vakiintunut toimintatapa</p> <p>5. On hyödynnetty, lähiliikuntapaikkoja kehitetty</p> <p>6. Pop up -hammashoitola koululla on toiminut hyvin.</p> <p>Kouluterveydenhuollon saatavuus parantui vuonna 2023.</p> <p>7. Kouluterveyskyselyyn osallistuttiin vuonna 2023.</p>	<p>1. Kerhojen osallistujamäärien seuranta (muutos) ja muu palaute (=)</p> <p>2. Move- mittaus, kouluterveyskysely, tulosten vertailu aiempiin (=)</p> <p>3. käytössä eri-ikäisten lasten kehityksen osaluokat lomake, jossa esim. motoristen taitojen kehittymistä seurataan (-)</p> <p>4. ja 5. Toteutuneen toiminnan seuranta, (=)</p> <p>6. Vastaanottokäynnit, tilastointi (+)</p> <p>7. Tulokset käsitellään ja hyödynnetään (=)</p>
-------------------------------	---	---	--

TYÖIKÄISET

TAVOITE	TOIMENPIDE	TEHDYT TOIMENPITEET 2023	ARVIOINTIMITTARI
Osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Äänestysaktiivisuuteen kannustaminen 2. Kansalaisopiston ja kirjaston toiminnan jatkuvuus 3. Kaikkien kuntalaisten yhteiset tapahtumat, myös talvitapahtuma 4. Lisätään kuntalaisten osallisuuden kokemusta ja kulluksi tulemisen tunnetta 5. Erilaiset kyselyt kuntalaisille koskien toiminnan sisältöä ja tyytyväisyyttä 6. Työttömien monipuoliset työllistämistoimet 7. Työttömien terveydenhuollon prosessien kehittäminen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kannustaminen äänestämään vaaleissa 2. Omatoimikirjaston käyttöön otolla ja opastuksella on laajennettu kirjastopalvelujen käyttöä. 3. Tapahtumia järjestetty, myös uudenlaisia, kuten talvitapahtuma. 4. Kuntalaisia on kannustettu osallistumaan 5. Käyttäjäkyselyt (esim. kuntosali). 6. Ei uusia toimenpiteitä. Pitkäaikaistyöttömien määrä nousi edelleen, kokonaistyöttömyys väheni. 7. Tilatut työttömien terveystarkastukset toteutuivat ja useat niistä johtivat jatkotoimenpiteisiin terveydenhuollossa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Äänestysprosentin nousu ed. vaaleista Eduskuntavaalit vuonna 2023 65,9 % , Eduskuntavaalit 2019 64,6 % , (+) 2. Laadukkaan toiminnan jatkumisen turvaaminen (+) 3. Perinteisiä tapahtumia järjestetään, mutta myös uusia kehitetään (+) 4. Kuntalaisten kokemukset osallisuudesta lisääntyvät (=) 5. Kyselyjen vastauksia otetaan huomioon. Kuntalaisten tyytyväisyys terveyttä ja hyvinvointia edistäviin liikunta- ja kulttuuripalveluihin kasvaa, tavoite 75 % (=) 6. Työttömien määrä (+) 7. Työttömien terveys paranee (+)
Turvallisuuden edistäminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liikenneturvallisuustyöryhmässä huomioidaan monipuolisesti erilaiset liikkujat 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Erilaisten liikkujien tarpeita arvioidaan työryhmässä. Ikäihmisten aloitteet esteettömyyteen ja liikkumisen mahdollistamiseen on kerätty. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Asiakas palaute, onnettomuuksien väheneminen (=)
Toimintakyvyn edistäminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hyvinvointiteemaiset tapahtumat ja infot 2. Liikuntapaikkojen kunnossapito ja monipuolisten liikuntamahdollisuuksien järjestäminen, muun toimintakykyä edistävän ja säilyttävän harrastamisen (esim. kulttuuri) mahdollisuudet 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Puistojummat, vanhustenviikon tapahtumat - luonto lähellä ikäihmisiä, järjestöjen tapahtumia toteutui. <i>Mieliteko</i> 2. Liikuntapaikkojen, erityisesti luontokohteiden kävijämäärät ovat pysyneet ennallaan. Teknistä henkilöstöä on koulutettu aiheeseen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tapahtumien määrä, osallistujat (+) 2. Liikuntapaikkojen kävijämäärät väh. ennallaan, käytettävyys ja kunto, asiakas palaute, liikunta- ja kulttuurikyselyt (=)

IKÄIHMISET

TAVOITE	TOIMENPIDE	TEHDYT TOIMENPITEET 2022	ARVIONTIMITTARI
Osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen	1. Osallisuuden ja vaikuttamisen lisääntyminen 2. Esteettömän ympäristön huomioiminen 3. Mielekkään tekemisen suunnittelu ja koordinointi, ryhmätoiminta 4. Toimiva asiointiliikenne 5. Digiosaamisen lisääminen	1. Voimaa vanhuuteen -hanke, vanhus- ja vammaisneuvoston toiminta. Kaksi eläkeläisjärjestöä toimii aktiivisesti. 2. Ikäihmisten luontopolut. 3. Ikäihmisten hyvinvoinnin edistäjä aloitti toimintansa; eril.ryhmätoiminnat. 4.Kymppikyytien käyttö lisääntynyt (v. 2023 752 matkaa, noin 10 eri asiakasta, v. 2022 696 matkaa) 5. Savonetti ry aloitti toimintansa, 3 vapaaehtoista ohjaajaa. Kansalaisopistossa toiminut ainakin yksi ryhmä	1. Tapahtumat/tilaisuudet Osallistujien määrät vähintään nykyisellä tasolla (-) 2. Esteettömien tilojen lisääntyminen (-) 3. Virikesuunnitelman toteutuminen suunnitellusti (=) 4. Käyttöaste väh. 1000 kyytiä vuodessa (-) 5. Sähköisten lomakkeiden ja sähköisten tapahtumien ja toimintamuotojen lisääntyminen (+-)
Turvallisuuden edistäminen	1. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisy 2. Huoli-ilmoitusten tekeminen 3. Muut turvallisuutta edistävät toimet	1. Kunta toimii yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa jakaen tiedotusmateriaaleja yms 2. Huoli-ilmoitusten määrä on lisääntynyt, kynnys tekemiseen on madaltunut. 3. Liikuntaryhmät, digiosaamisen lisääminen, teknisen toimen toimenpiteet	1. Toimiva lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisymalli otettu käyttöön. (+-) 2. Huoli-ilmoitusten määrä (+) 3. Asukkaiden osallistuminen toimenpiteisiin on lisääntynyt ja kunta ottanut huomioon toiveita turvallisuuden edistämistoimiksi (+)

Toimintakyvyn edistäminen	1. Eri liikunta- ja harrasteryhmät 2. Liikuntapaikkojen hyvä kunto 3. Liikuntaryhmistä tiedotus 4. Digiosaamisen vahvistaminen	1. Kimppakävelyt, ulkoiluystävällisyys ja miesten ryhmän toiminta jatkuivat. Kansalaisopintotoiminta jatkui, pihajumppa, puistojumppa, porrastreenit, tuolijumppa, äijäjumppa, ”Pysytään pystyssä”-ryhmä sekä toimintaryhmät kyllä alkoivat. 2. Liikuntapaikkojen ylläpito pääosin hyvää, mutta osa paikoista kaipaa kunnostusta. 3. Lehdet, infotaulut, some, internet, ilmoitustaulut, puskaradio. 4. Digiosaamisen mentorointitoimintaa yhteistyössä Savonetin kanssa.	1. Ryhmien toiminta, uudet ryhmät (+-) 2. Liikuntapaikkojen kävijätilastot, asiakaspalaute (+-) 3. Toimintakyky mittari, ryhmien kokoontumismäärät, asiakkaiden ohjautuminen ryhmiin, seuranta (+-) 4. Osallistujien määrä (=)
---------------------------	---	---	---

3.1 Kaikkia ikäryhmiä yhteisesti koskevia asioita

Osallisuuden edistäminen.

Toimenpiteenä on kunnan tiedotuksen (verkkosivut, fb, kylämainonta, lehti-ilmoitukset, infotv) selkeys ja ajantasaisuus, jotta kuntalaiset löytävät tarvitsemansa tiedon ja heillä on mahdollisuus monikanavaisesti antaa palautetta ja esittää kysymyksiä. Lisäksi kuntalaisia kuullaan säännöllisesti erilaisin tavoin ja heidän ideoitaan hyödynnetään asioiden valmistelussa ja toteuttamisessa.

Omaehtoisen liikkumisen mahdollistaminen.

Perusliikuntapaikat pidetään sellaisessa kunnossa, että ne houkuttevat liikkuja ja ovat turvallisia. Huomioidaan, että liikuntapaikkoja ovat myös kevyenliikenteenväylät ja erilaiset reitistöt.

Talvikunnossapidossa erityisesti huomioidaan liikuntaesteisten ihmisten liikkuminen esteettömästi ja turvallisesti. Huomioidaan kuntalaisten toiveet liikkumisen mahdollistamiseksi.

Sähköinen asiointi. Kuntalaisten valmiuksia toimia sähköisissä palveluissa tuetaan järjestämällä koulutusta ja ohjausta. Kirjastossa on asiakkaiden käytössä tietokone sähköistä asiointia varten. Käyttöopastusta saa tarpeen mukaan.

Kansalaisopistolle turvataan tarvittavat taloudelliset resurssit, jotta toimintaa voidaan järjestää monissa toimipaikoissa kysynnän mukaan. Kurssimaksut pidetään kohtuullisina. Huomioidaan käyttäjätoiveet.

Kirjastopalvelu pidetään laadukkaana taloudelliset resurssit turvaamalla.

3.2 Johtopäätökset

Kuntalaisten hyvinvointiin vaikutetaan pitkäaikaisella suunnitelmallisella työllä. Kunnassa toteutettavaa hyvinvointityötä on tehty kuntalaisille näkyvämmäksi ja yksilön vastuuta omasta hyvinvoinnistaan on korostettu luomalla mahdollisuuksia monipuoliseen harrastamiseen. Eri ikäisten terveystarkastuksissa sekä liikunta-, kulttuuri- ja hyvinvointikyselyissä on herätelty kuntalaisia pohtimaan omaa toimintaansa ja elämänvalintojaan.

TEA-viisarin tulosten ja tämän sähköisen hyvinvointikertomusohjelman indikaattoritietojen analysointi osoittaa, että oikeita asioita on tehty, mutta vielä on parannettavaa. Tulevaisuudessa kaikkien hallintokuntien tulee huomioida päätöksenteossa ja toiminnassa vaikutukset yksilön ja yhteisön hyvinvointiin. Moniammatillista yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa tulee kehittää.

Kouluterveyskyselyn tulokset vuonna 2023 osoittavat että monissa mittareissa on palattu koronaa edeltävälle tasolle.

Tulosten perusteella monessa asiassa ollaan menty parempaan suuntaan.

Lasten ja nuorten osalta sosiaali- terveys - ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä tulee jatkossa suunnitella yhdessä hyvinvointialueen kanssa sekä laatia lasten hyvinvointisuunnitelma.

Työikäisten aktivoimiseen itsestään huolehtimiseen ja osallistumiseen tulee panostaa. Ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitämistä ja edistämistä on tuettu mm. eri keinoin ja turvattava kotona asuminen mahdollisimman pitkään.

Digiosaamisen vahvistamista on jatkettava myös ikäihmisten keskuudessa huomioiden turvallinen internetin käyttö.

Liikenneturvallisuustyössä huomioidaan eri ikäiset asukkaat.

4. Hyvinvointikertomuksen ja hyvinvointisuunnitelman laatijat

Vuoden 2023 hyvinvointikertomus on laadittu eri hallintokuntien yhteistyössä ja koostettu kunnan Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmässä 3.4.2024. sekä 2.5.2024

5. Hyvinvointikertomuksen hyväksyminen

Hyvinvointikertomus on käsitelty kunnanhallituksen kokouksessa 27.5.2024 ja kunnanvaltuuston kokouksessa 10.6.2024 sekä tarkastuslautakunnan kokouksessa xx.xx.2024.